

ПОСТАНОВИ ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ В КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

*8-ме видання,
доповнене і перероблене*

Київ • Алерта • 2025

УДК 343.1(477)(094.1)
П63

Упорядники: Вереша Роман Вікторович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального та адміністративного права Академії адвокатури України, заслужений юрист України;

Карпунцов Валерій Віталійович – доктор юридичних наук, професор кафедри політичних наук і права Київського національного університету будівництва і архітектури, заслужений юрист України.

П63 Постанови Пленуму Верховного Суду в кримінальному судочинстві. 8-ме вид., допов. і перероб. Упорядники: Вереша Р.В., Карпунцов В.В. Київ: Алерта, 2025. 370 с.

ISBN 978-617-566-478-0

Видання включає систематизований збірник постанов Пленуму Верховного Суду та правозастосовну практику касаційних судів України з урахуванням останніх змін у законодавстві. До даного видання включено постанови Пленумів, що застосовуються в кримінальному судочинстві, які в цілому приведені у відповідність зі змінами, які внесені до кримінального та кримінального процесуального законодавства України.

Розрахований на науковців, викладачів, аспірантів (ад'юнктів), студентів (слухачів) вищих закладів освіти правового спрямування та юридичних факультетів, суддів, працівників правозастосовних органів, адвокатів і всіх хто цікавиться питаннями кримінального та кримінального процесуального права.

УДК 343.1(477)(094.1)

ISBN 978-617-566-478-0

© «Правова єдність», 2025

ЗМІСТ

Передмова..... 3

I. ПОСТАНОВИ ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ: КРИМІНАЛЬНА ЮРИСДИКЦІЯ

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА № 15 від 28.12.1996 року

Про практику призначення військовослужбовцям покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні 4

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА № 3 від 03.03.2000 року

Про внесення змін і доповнень до постанови Пленуму Верховного Суду України від 2 липня 1976 р. № 4 «Про питання, що виникли в судовій практиці в справах про знищення та пошкодження державного і колективного майна шляхом підпалу або внаслідок порушення правил пожежної безпеки» (зі змінами, внесеними постановами Пленуму від 22 грудня 1978 р. № 9, від 6 липня 1979 р. № 6, від 4 червня 1993 р. № 3 та від 3 грудня 1997 р. № 12) 6

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА № 1 від 26.04.2002 року

Про судову практику у справах про необхідну оборону 11

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА № 2 від 26.04.2002 року

Про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання і заміну невідбутої частини покарання більш м'яким 14

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА № 3 від 26.04.2002 року

Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами 17

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА № 4 від 26.04.2002 року

Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів 23

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 5 від 26.04.2002 року Про судову практику у справах про хабарництво	32
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 2 від 07.02.2003 року Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи.....	39
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 3 від 25.04.2003 року Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності	48
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 7 від 24.10.2003 року Про практику призначення судами кримінального покарання...	55
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 15 від 26.12.2003 року Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень	68
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 16 від 26.12.2003 року Про практику застосування судами України законодавства про погашення і зняття судимості.....	73
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 2 від 27.02.2004 року Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність	76
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 5 від 16.04.2004 року Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх.....	81
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 15 від 08.10.2004 року Про деякі питання застосування законодавства про відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів.....	88

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ	
П О С Т А Н О В А № 17 від 10.12.2004 року	
Про судову практику у справах про злочини та інші	
правопорушення проти довілля.....	97
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ	
П О С Т А Н О В А № 5 від 15.04.2005 року	
Про практику застосування судами законодавства про	
кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання)	
доходів, одержаних злочинним шляхом.....	103
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ	
П О С Т А Н О В А № 7 від 03.06.2005 року	
Про практику застосування судами примусових заходів	
медичного характеру та примусового лікування.....	108
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ	
П О С Т А Н О В А № 8 від 03.06.2005 року	
Про судову практику у справах про контрабанду	
та порушення митних правил.....	117
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ	
П О С Т А Н О В А № 12 від 23.12.2005 року	
Про практику застосування судами України законодавства	
про звільнення особи від кримінальної відповідальності.....	123
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ	
П О С Т А Н О В А № 13 від 23.12.2005 року	
Про практику розгляду судами кримінальних справ про	
злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями.....	129
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ	
П О С Т А Н О В А № 14 від 23.12.2005 року	
Про практику застосування судами України законодавства	
у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху	
та експлуатації транспорту, а також про адміністративні	
правопорушення на транспорті.....	135
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ	
П О С Т А Н О В А № 2 від 15.05.2006 року	
Про практику розгляду судами справ про застосування	
примусових заходів виховного характеру.....	142
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ	
П О С Т А Н О В А № 10 від 22.12.2006 року	
Про судову практику у справах про хуліганство.....	150

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 5 від 30.05.2008 року Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.....	155
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 7 від 12.06.2009 року Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини проти безпеки виробництва.....	165
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 10 від 06.11.2009 року Про судову практику у справах про злочини проти власності.....	172
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 7 від 04.06.2010 року Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки.....	182

II. ПОСТАНОВИ ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ: КРИМІНАЛЬНА ПРОЦЕСУАЛЬНА ЮРИСДИКЦІЯ

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 6 від 26.03.1999 року Про практику застосування судами застави як запобіжного заходу.....	188
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 10 від 18.06.1999 року Про застосування законодавства, що передбачає державний захист суддів, працівників суду і правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у судочинстві.....	192
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 4 від 25.04.2003 року Про практику застосування судами запобіжного заходу у вигляді взяття під варту та продовження строків тримання під вартою на стадіях дізнання і досудового слідства.....	195
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 8 від 24.10.2003 року Про застосування законодавства, яке забезпечує право на захист у кримінальному судочинстві.....	203

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 9 від 28.05.2004 року Про деякі питання застосування судами України адміністративного та кримінального законодавства у зв'язку з набранням чинності Законом України від 22 травня 2003 р. «Про податок з доходів фізичних осіб»	210
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 13 від 02.07.2004 року Про практику застосування судами законодавства, яким передбачені права потерпілих від злочинів	211
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 16 від 08.10.2004 року Про деякі питання застосування законодавства, яке регулює порядок і строки затримання (арешту) осіб при вирішенні питань, пов'язаних з їх екстрадицією	218
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 2 від 11.02.2005 року Про практику застосування судами України законодавства, що регулює повернення кримінальних справ на додаткове розслідування	221
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 1 від 15.05.2006 року Про практику постановлення судами вироків (постанов) при розгляді кримінальних справ в апеляційному порядку	226
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 2 від 28.03.2008 року Про деякі питання застосування судами України законодавства при дачі дозволів на тимчасове обмеження окремих конституційних прав і свобод людини і громадянина під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, дідання і досудового слідства	229
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 3 від 28.03.2008 року Про практику винесення судами окремих ухвал (постанов) у кримінальних справах.....	235
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 6 від 30.05.2008 року Про практику застосування кримінально-процесуального законодавства при попередньому розгляді кримінальних справ у судах першої інстанції	239

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА № 6 від 04.06.2010 року

Про деякі питання, що виникають під час розгляду судами України скарг на постанови органів дізнання, слідчого, прокурора про порушення кримінальної справи..... 250

**III. ПРАВОЗАСТОСОВНА ПРАКТИКА
КАСАЦІЙНИХ СУДІВ УКРАЇНИ**

ПОСТАНОВА № 11

**ПЛЕНУМУ ВИЩОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО СУДУ УКРАЇНИ
З РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ
від 17 жовтня 2014 року**

Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних, кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення..... 255

ПОСТАНОВА № 13

**ПЛЕНУМУ ВИЩОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО СУДУ УКРАЇНИ
З РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ
від 11 грудня 2015 року**

Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод..... 263

**IV. ПОСТАНОВИ ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ
З ЗАГАЛЬНИХ ПИТАНЬ**

ПОСТАНОВА № 1

**ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ
від 30 листопада 2017 року**

Про затвердження Регламенту Пленуму Верховного Суду..... 274

ПОСТАНОВА № 2

**ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ
від 30 листопада 2017 року**

Про визначення дня початку роботи Верховного Суду 282

ПОСТАНОВА № 5	
ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ	
від 30 березня 2018 року	
Про відмову у зверненні до Конституційного Суду	
України з конституційним поданням щодо відповідності	
(конституційності) пункту 3 розділу II «Прикінцеві	
та перехідні положення» Закону України від 06 грудня	
2016 року № 1774-VIII «Про внесення змін до деяких	
законодавчих актів України» положенням частини першої	
статті 8, частини третьої статті 22, частин першої та другої	
статті 24, частини першої статті 126, статті 130 Конституції	
України.....	283
ПОСТАНОВА № 7	
ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ	
від 16 листопада 2018 року	
Про відмову у зверненні до Конституційного Суду	
України з конституційним поданням щодо відповідності	
(конституційності) частини другої статті 1, пунктів 7, 8, 9	
частини першої, пункту 4 частини другої статті 3 Закону України	
від 16 вересня 2014 року № 1682-VII «Про очищення влади»	
положенням статей 22, 38, 58, 61, 62 Конституції України.....	285
ПОСТАНОВА № 1	
Пленуму Верховного Суду від 07 лютого 2020 року № 1	
Про діяльність Верховного Суду у 2019 році	286
РІШЕННЯ ВЕЛИКОЇ ПАЛАТИ ВЕРХОВНОГО СУДУ.....	286
ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ КАСАЦІЙНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ	
У СКЛАДІ ВЕРХОВНОГО СУДУ.....	286
ПОСТАНОВА № 1	
Пленуму Верховного Суду від 12 лютого 2021 року № 1	
Про діяльність Верховного Суду у 2020 році	304
ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ.....	304
Постанова ВС від 30.03.2021	
у справі № 753/10006/15-к (провадження № 51–59км21).....	314
Постанова ВС від 20.05.2021	
у справі № 734/1007/20 (провадження № 51–1657км21).....	315

Постанова ВС від 04.08.2021 у справі № 390/934/13-к (провадження № 51–3481км18).....	316
Постанова ВС від 07.12.2021 у справі № 623/671/17 (провадження № 51–3756км21).....	319
Постанова ВС від 18.01.2022 у справі № 711/1481/20 (провадження № 51–4897км21).....	321
Постанова ОП від 25.07.2022 у справі № 554/3311/20 (провадження № 51–2126км21).....	324

ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ (КРИМІНАЛЬНА ЮРИСДИКЦІЯ)

1. Щодо можливості підтвердження повноважень захисника в суді касаційної інстанції дорученням, виданим на строк затримання та/або тримання особи під вартою	327
2. Щодо можливості апеляційного оскарження ухвали слідчого судді про скасування або про відмову в скасуванні арешту майна	328
3. Щодо можливості застосування принципів поглинення, часткового чи повного складання призначених покарань на підставі ч. 4 ст. 70 КПК у випадку, коли особа засуджується за кримінальне правопорушення, вчинене нею до постановлення попереднього вироку, за яким її засуджено до покарання, що необхідно відбувати реально, і за новим вироком ця особа звільняється від відбування покарання з випробуванням на підставі ст. 75 КК	329
4. Щодо необхідності визначення належного суб'єкта відшкодування документально підтверджених процесуальних витрат на користь потерпілого у випадку закриття кримінального провадження зі звільненням особи від кримінальної відповідальності.....	330
5. Щодо встановлення прямого умислу на неподання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (ст. 366–3 КК), у діях особи, яка у зв'язку з релігійними переконаннями та мотивами подала декларацію у формі, що не передбачена Національним агентством з питань запобігання корупції.....	331

6. Необхідна оборона (ст. 36 КК).....	333
7. Звільнення від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК).....	334
8. Застосування додаткових покарань у разі звільнення від відбування основного покарання з випробуванням (ст. 77 КК).....	334
9. Звільнення від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру (ст. 97 КК).....	335
10. Умисне вбивство (ст. 115 КК).....	336
11. Залишення в небезпеці (ст. 135 КК).....	337
12. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК)	339
13. Хуліганство (ст. 296 КК).....	340
14. Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364–1 КК).....	341
15. Службове підроблення (ст. 366 КК).....	342
16. Недопустимість доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав та свобод людини.....	343
17. Загальні положення спеціального досудового розслідування.....	345
I. Судові рішення об'єднаної палати, які містять висновки щодо застосування норми права у подібних правовідносинах.....	346
II. Застосування норм Загальної частини кримінального права України.....	350
III. Застосування норм Особливої частини кримінального права України.....	352
IV. Кримінальні правопорушення проти правосуддя та застосування норм кримінального процесуального права..	356

Законодавство України

ПОСТАНОВИ ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ В КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

*8-ме видання,
доповнене і перероблене*

Підписано до друку 03.01.2025. Формат 60x84^{1/16}.
Папір офсетний. Гарнітура Arial
Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 20,69.

Видавництво «Алерта»

04210, м. Київ, а/с 112.

Тел.: (044) 223-15-25, (099) 607-97-62.

E-mail: alerta.pravovaednist@gmail.com, веб-сайт: alerta.kiev.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 788 від 29.01.2002